

SPOGULIS
un GAISMA

HILARY
MANTEL

The
MIRROR &
The LIGHT

HILARIJA
MANTELA

SPOGULIS
un GAISMA

No angļu valodas tulkojusi
Karīna Tillberga

821.111-31
Ma 513

Hilary Mantel

THE MIRROR & THE LIGHT

Copyright © 2020 by Hilary Mantel
Cover illustration by Andy Bridge
Cover layout design © HarperCollins Publishers

Hilarija Mantela

SPOGULIS UN GAISMA

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA
Projektu vadītāja *Una Orinska*
Redaktore *Elga Rusmane*
Korektore *Zinta Stikute*
Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*
Vāka dizainu adaptējusi *Ilze Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,
Rīgā, LV-1010. Red. nr. T-802.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Karina Tillberga, 2024
© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2024
ISBN 978-9934-32-053-8

Mērijai Robertsonei – ilggadīgas draudzības vārdā

DARBOJOŠĀS PERSONAS

Nesen mirušie

Anna Boleina, Anglijas karaliene
Viņai piedēvētie mīļākie:
Džordžs Boleins, vikonts Ročfords, viņas brālis
Henrijs Noriss, karaļa virskambarkungs
Frānsiss Vestons un Viljams Breretons, karaļa džentlmeņi
Marks Smītons, muzikants

Kromvela tuvinieki un saimes ļaudis

Tomass Kromvels, vēlāk lords Kromvels, karaļa sekretārs, lords mazā
zīmoga glabātājs un karaļa vietnieks Baznīcas lietās
Gregorijs, viņa dēls, vienīgais izdzīvojušais bērns, kas dzimis laulībā
ar Elizabeti Vaikīzu
Mērsija Praiere, viņa sievasmāte
Reifs Sedlers, Kromvela ģimenē uzaudzis jauneklis, viņa labā roka,
vēlāk karaļa galminieks
Helēna, Reifa sieva
Ričards Kromvels, viņa māšasdēls, precējies ar Frānsisu Mērfinu
Tomass Eiverijs, Kromvela rēķinvedis
Tērstons, pavārs
Diks Pērsers, suņkopis
Jenneke, Kromvela meita (izdomāts personāžs)
Kristofs, kalps (izdomāts personāžs)
Metjū, kalps no Vilku nama (izdomāts personāžs)
Bāstingss, barkas stūrmanis (izdomāts personāžs)

Karaļa ģimene un kalpotāji

Henrijs VIII
Džeina Sīmora, viņa trešā sieva
Edvards, viņas dēls, troņmantnieks, dzimis 1537. gadā
Henrijs Ficrojs, Ričmondas hercogs, karaļa un Elizabetes Blantas
ārlaulības dēls, precējies ar Norfolkas hercoga meitu Mēriju
Hovardu
Mērija, karaļa un Aragonas Katrīnas meita, izslēgta no troņmantnieku
saraksta, kad viņas vecāku laulība tika atzīta par nelikumīgu

Elizabete, karaļa un Annas Boleinas meita, izslēgta no troņmantnieku saraksta, kad viņas vecāku laulība tika atzīta par nelikumīgu
 Anna, Klēves hercoga Vilhelma māsa, karaļa ceturtais sieva
 Katrīna Hovarda, Klēves Annas galma dāma, karaļa piektā sieva
 Mārgareta Duglasa, karaļa māsas Mārgaretas un viņas otrā vīra Anģe-
 sas grāfa Arčibalda Duglasa meita; uzaugusi Henrija galmā
 Viljams Batss, ārsts
 Volters Kromers, ārsts
 Džons Čemberss, ārsts
 Hanss Holbeins, mākslinieks
 Sekstons, dēvēts par Peču, karaļa āksts, iepriekš Vulzija kalpībā

Sīmoru ģimene

Edvards Sīmors, vecākais dēls, precējies ar Annu (Nenu) Stenhopu
 Lēdija Mārdžerija Sīmora, viņa māte
 Tomass Sīmors, viņa jaunākais brālis
 Elizabete, viņa māsa, sera Entonija Otrēda atraitne, vēlāk Gregorija
 Kromvela sieva

Amatpersonas un garīdznieki

Tomass Rizlijs, pazīstams kā Sauciet-mani-par-Rizliju, karaļa zīmoga
 klerks, kādreizējais Gārdinera protežē, vēlāk Kromvela labā roka
 Stīvens Gārdiners, Vinčesteras bīskaps, vēstnieks Francijā, agrāk kar-
 dināla Vulzija sekretārs, tad karaļa sekretārs, kuru aizstāja Krom-
 vels
 Ričards Rišs, apakšnama spikers, Augmentāciju palātas kanclers
 Tomass Odlijs, lords kanclers
 Tomass Kranmers, Kenterberijas arhibīskaps
 Roberts Bārns, luterāņu garīdznieks
 Hjū Latimers, Vusteras bīskaps, reformācijas piekritējs
 Ričards Sempsons, Čičesteras bīskaps, konservatīvs kanonists
 Katberts Tanstols, Daremas bīskaps, kādreizējais Londonas bīskaps
 Džons Stokslis, Londonas bīskaps, papīsts, Tomasa Mora domubiedrs
 Edmunds Bonners, vēstnieks Francijā pēc Gārdinera, Londonas bī-
 skaps pēc Stokslija
 Džons Lamberts, reformatoru priesteris, apsūdzēts ķecerībā un sade-
 dzināts 1538. gadā

Galminieki un aristokrāti

Tomass Hovards, Norfolkas hercogs
Henrijs Hovards, viņa dēls, Sari grāfs
Mērija Hovarda, viņa meita, precējusies ar karaļa ārlaulības dēlu Ficroju
Tomass Hovards, viņa pusbrālis, pazīstams kā Patiesais Toms
Čārlzs Brendons, Safolkas hercogs, Henrija jaunības draugs, viņa
māsas Mērijas atraitnis
Tomass Vaiats, Kromvela draugs, dzejnieks, diplomāts, varbūtējais
Annas Boleinas mīļākais
Henrijs Vaiats, viņa vecais tēvs, sens Tjūdorū piekritējs
Besa Darela, Vaiata mīļākā, iepriekš Aragonas Katrīnas galma dāma
Viljams Ficviljams, vēlāk lords admirālis un Sauthemptonas grāfs;
sākotnēji Kromvela sabiedrotais
Nikolass Karū, augsta ranga galminieks, karaļa meitas Mērijas pie-
kritējs
Elīza Karū, viņa sieva, Frānsisa Braiena māsa
Frānsiss Braiens, pazīstams kā “elles vikārs”, nelabojams spēlmanis un
nediplomātisks diplomāts, Nikolasa Karū svainis
Tomass Kalpepers, karaļa džentlmenis
Filips Hobijs, karaļa džentlmenis
Džeina Ročforda, galma dāma, ar nāvi sodītā Džordža Boleina atraitne
Tomass Boleins, Viltšīras grāfs, Annas un Džordža Boleinu tēvs
Mērija Šeltone, Annas Boleinas māsiņa un bijusī galma dāma
Mērija Mauntīgla, galma dāma
Nena Zuša, galma dāma
Katrīna, lēdija Latimera, dzimusi Katrīna Parra
Henrijs Boučiers, Esekssas grāfs

Karaļa bērnu galms

Džons Šeltons, karaļa meitu galma pārzinis
Anna Šeltone, viņa sieva, Annas Boleinas tēvamāsa
Lēdija Braiena, Frānsisa Braiena un Elīzas Karū māte; audzināja karaļa
meitas Mēriju un Elizabeti, vēlāk – princi Edvardu

Šāftsberijas klosteris

Elizabete Zuša, abate
Dorotija Vulzija, pazīstama kā Dorotija Klensija, kardināla nelikumīgā
meita

Henrija dinastijas sāncenši

Henrijs Kortnijs, Ekseteras marķīzs, Edvarda IV meitas pēctecis
Ģertrūde, viņa sieva
Mārgareta Pola, Solsberi grāfiene, Edvarda IV māsasmeita
Henrijs, lords Montegjū, viņas vecākais dēls
Redžinalds Pols, viņas izsūtītais dēls, kurš vēlas atjaunot Anglijā
pāvesta varu
Džefrijs Pols, viņas dēls
Konstance, Džefrija sieva

Diplomāti

Jūstass Šapvī, imperatora Kārļa V vēstnieks Londonā, pēc izcelsmes
francūzis no Savoijas
Djego Hurtado de Mendoza, imperatora sūtnis
Žans de Dentvils, Francijas vēstnieks
Luijs de Perro, monsinjors de Kastiljons, Francijas sūtnis
Antuāns de Kastiljons, Tarbes bīskaps, Francijas sūtnis
Šarls de Mariljaks, Francijas vēstnieks
Hohštedens, Klēves sūtnis
Olisleģers, Klēves sūtnis
Harsts, Klēves sūtnis

Kalē

Lords Lails, Kalē gubernators, karaļa tēvocis
Onora, viņa sieva
Anna Baseta, viena no Onoras meitām no pirmās laulības
Džons Hjūsijs, Lailu pilnvarnieks no Kalē garnizona

Londonas Taueri

Sers Viljams Kingstons, karaļa padomes loceklis, Tauera konstebls
Edmunds Volsingems, Kingstona vietnieks
Mārtins, cietumsargs (izdomāts personāžs)

Kromvela draugi

Hamfrijs Monmuts, Londonas tirgonis, savulaik ieslodzīts par patvē-
ruma sniegšanu Bibeles tulkotājam Viljamam Tindlam

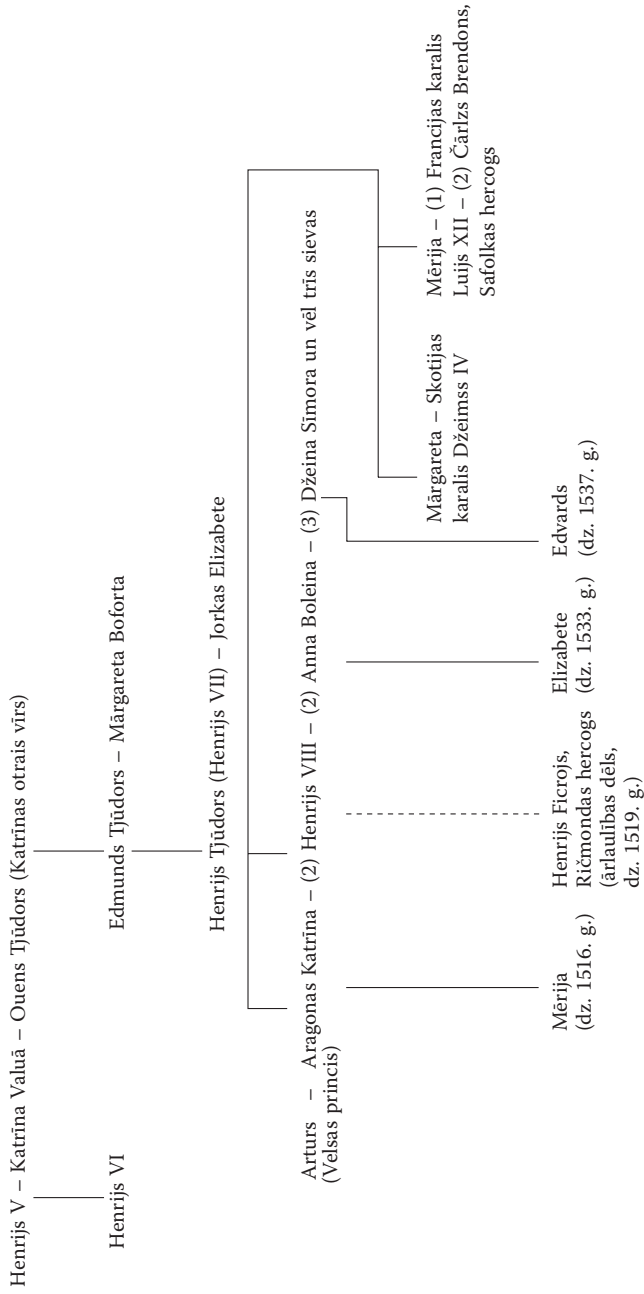
Roberts Pekingtons, tirgonis un parlamenta loceklis

Stīvens Vons, Antverpenē dzīvojošs tirgonis

Mārgareta Vernona, abate, bijusī Gregorija skolotāja

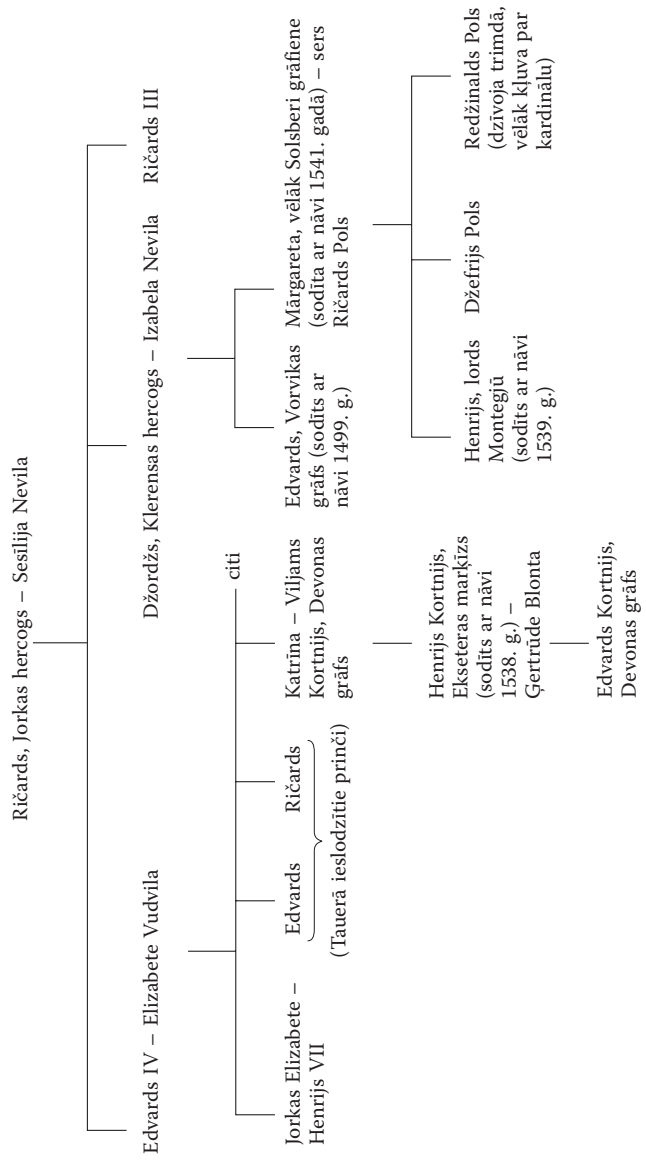
Džons Beils, atkritējs mūks, lugu autors

Tjūdori (vienkāršots ciltskoks)

Henrijs Tjūdots (Henrijs VII) mantoja tiesības uz troni no savas mātes Mārgaretas Bofortas, Edvarda III mazmazmazmeitas. Henrija Tjūdotora un Jorkas Elizabetes laulība apvienoja Tjūdotu un Jorku dzimtas.

Jorku atzara pretendenti uz troni (vienkāršots ciltskoks)

*Frères humains qui après nous vivez
N'ayez les cuers contre nous endurciz.*

Sirdis nenocietiniēt pret saviem brāļiem,
Kas pirmie soļojuši pa šīs zemes ceļiem.

FRANSUĀ VIJONS

Paraugi, kā augšā vēji pūš,
Mums laiks ir ceļā doties.

MISTĒRIJA "NOASA PLŪDI"

PIRMĀ DAĻA

I

Sekas (I)

LONDONA, 1536. GADA MAIJS

Kolidz karalienes galva ir nost, viņš dodas prom. Piepeši sajutis izsalkumu, atceras, ka ir laiks ieturēt otrās brokastis vai pat agras pusdienas. Šīrīta notikumi ir tik neparasti, ka tiem nav nekādu tradīciju un noteikumu. Aculiecinieki, kuri bija noslīguši uz ceļiem, lai ar cieņu pavadītu dvēseli, slejas kājās un liek galvā cepures, zem kurām vīd apjukušas sejas.

Viņš atgriežas, lai pateiktos bendem, kurš meistarīgi veica savu uzdevumu; lai gan karalis bija gana dāsns, par labu darbu jāatalgo ne tikai ar naudu, bet arī ar vārdiem. Savulaik pats bijis nabags, viņš zina to no pieredzes.

Sīkais ķermenis guļ turpat, kur nokrita: kņūpus, izplestām rokām peld purpursārtā lāmā, asinis sūcas dēļu spraugās. No Kalē izsauktais franču bende ievīstija galvu lina drānā un atdeva vienai no aizplīvurotajām sievietēm, kas bija kopā ar Annu viņas pēdējos brīžos. Paņemot vīstokli, sieviete notrīs no galvas līdz kājām, bet tur to pietiekami stingri – galva ir smagāka, nekā varētu gaidīt. Pabijis kaujas laukos, arī to viņš zina no pieredzes.

Sievietes ir sava uzdevuma augstumos, Anna būtu ar viņām lepojies. Viņas nelaiž tai klāt nevienu vīrieti, izstieptām rokām atvaira tos, kuri grib palīdzēt. Kājām slīdot asins paltī, noliecas virs ķermeņa. Viņš dzird, kā sievietes ievēl elpu, aiz drēbēm paceļot to, kas no viņas ir atlicis, – baidās, ka audums saplīsis un viņu pirksti skars atdziestošo miesu. Tad uzmanīgi apiet spilventiņu, uz kura Anna bija noslīgusi ceļos; tagad tas ir piesūcies ar asinīm. Ar acs kaktiņu viņš mana, ka kāds aši aizslīd prom – zaglīgs, kalsns stāvs ādas džerkinā. Tas ir Frānsiss Braiens, manīgais galminieks, kas steidz paziņot Henrijam, ka viņš nu ir brīvs cilvēks. Frānsiss paliek Frānsiss, viņš domā: būdams mirušās karalienes brālēns, neaizmirst, ka arī nākamā karaliene ir viņa māsīca.

Zārks nav sagādāts, un Tauera vīri ir atnesuši bultu lādi, kas ir pietiekami liela sikajam augumam. Sieviete ar piemirkušo vīstokli noslīgst ceļos un noliek to vienīgajā brīvajā vietā – liķim pie kājām. Tad pieceļas un pārmet krustu. Apkārtējie atkārtoti viņas žestu, sakustas arī viņa roka, bet viņš tūlīt attopas un savelk to vaļīgā dūrē.

Sievietes uzmet pēdējo skatienu mirstīgajām atliekām un atkāpjas ieplestām rokām, lai nenotraipītu drēbes. Viens no konstebļa Kingstona vīriem atnes lina dvieļus, bet tie vairs nevienam nav vajadzīgi. Apbrīnojami ļaudis, viņš saka francūzim. Nav sarūpējuši zārku, lai gan laika bija atliku likām. Visi zināja, ka viņa mirs, par to nebija ne mazāko šaubu.

“Varbūt bija, *maître* Kremjuel.” (Neviens francūzis nespēj izrunāt viņa vārdu.) “Man šķiet, arī pati lēdija gaidīja ziņnesi ar vēsti par apžēlošanu. Pat kāpjot uz ešafota, atskatījās pār plecu. Vai redzējāt?”

“Karalis par viņu nedomā. Viņam prātā ir tikai jaunā līgava.”

“*Alors*¹, varbūt šoreiz viņam paveiksies,” atbild francūzis. “Jums jācer uz to labāko. Ja man būs jāatgriežas, tas maksās dārgāk.”

Bende novēršas un sāk tīrīt zobenu tik gādīgi, it kā tas būtu viņa draugs. “Toledo tērauds.” Viņš pastiepj ieroci apbrīnošanai. “Šādu asmeni joprojām var dabūt tikai pie spāņiem.”

Viņš, Kromvels, piedur pirkstu metālam. Tagad tam ir grūti noticēt, bet viņa tēvs bija kalējs, un viņam ir tuvs viss, kas gatavots no dzelzs un tērauda, viss, kas izcelts no zemes, kausēts, kalts, nosmailināts un ieguvis griezīgu asmeni. Bendes zobenu rotā gravējums – Kristus ērkšķu vainags un lūgšanas vārdi.

Skatītāji dodas prom, pamazām izklist galminieki, aldermaņi un amatpersonas, vīri zidā ar zelta ķēdēm, Tjūdorū livrejās, ar Londonas gīlžu zīmotnēm. Vesels pulks aculiecinieku, bet neviens īsti nesaprot, ko redzēja; visi zina, ka karaliene ir mirusi, bet tas notika tik ātri, ka vēl nav nogulsņējis prātā. “Viņa aizgāja bez ciešanām, Kromvel,” teic Safolkas hercogs Čārlzs Brendons.

“Jums tas sagādā vilšanos, milord?”

Viņam riebjas Brendons. Kad visi nometās ceļos, hercogs palika stāvam; viņš tik stipri ienīda karalieni, ka liedza viņai pat šo pēdējo cieņas apliecinājumu. Viņš atceras Annas stomīgo gaitu, pār plecu pamesto skatienu, ko pieminēja francūzis. Pat sakot beidzamos vārdus ar aicinājumu lūgt par karali, viņa raudzījās pāri ļaužu galvām, tomēr

¹ Nu ko; tad, tādā gadījumā (*franču val.; šeit un turpmāk – tulk. piez.*).

neļāva cerībai sevi vājināt. Ne katrs vīrietis, nemaz nerunājot par sievietēm, spēj tik stoiski pieņemt nāvi. Viņš pamanīja, ka Anna sāk trīcēt, bet tas notika tikai pēc pēdējās lūgšanas. Viņai nebija jānoliek galva uz blūķa – Kalē bende lika viņai nomesties ceļos, un viena no sievietēm aizsēja acis. Anna neredzēja nedz zobenu, nedz tā ēnu, asmens pāršķēla kaklu ar vieglu švīkstu, vieglāk kā grieznes zīdu. Gandrīz visi klātesošie – izņemot Brendonu – nožēloja, ka lieta bija nonākusi tik tālu.

Gobas koka lāde tiek nestā uz kapelu, kur ir paceltas akmens plāksnes, lai Anna varētu pievienoties savam brālim Džordžam Boleinam. “Dzīves laikā gulēja vienā gultā, nu gulēs vienā kapā,” noteic Brendons. “Paskatīsimies, kā viņi tagad patiks viens otram.”

“Iesim, sekretāra kungs,” aicina Tauera konstebls. “Esmu sarūpējis vieglas brokastis, ja izrādīsiet man to godu. Mēs visi esam kājās jau kopš agra rīta.”

“Vai jūs varat ko ieēst, ser?” jautā viņa dēls Gregorijs, kurš vēl nekad nebija redzējis kādu mirstam.

“Mums jāstrādā, lai ēstu, un jāēd, lai strādātu,” pamāca Kingstons. “Kāds labums karalim no kalpa, kurš nespēj sakopot spēkus darbam, jo domā par maizes rīku?”

“Sakopot spēkus,” domīgi atkārtā Gregorijs. Nesen Kromvels nosūtīja dēlu apgūt retorikas mākslu, un, lai gan puika vēl nav meistarīgs orators, viņam ir radusies interese par atsevišķiem vārdiem. Reizēm šķiet, ka viņš pētīgi apgroza tos rokā, reizēm pabiksta ar nūju, bet citkārt (ir grūti atturēties no šī salīdzinājuma) tuvojas tiem, luncinot asti kā suns, kas aposta cita suņa kakas. Gregorijs pagriežas pret konstebļu un jautā: “Ser Viljam, vai kāda Anglijas karaliene jau ir sodīta ar nāvi?”

“Cik man zināms, tad nav,” atbild konstebls. “Vismaz ne manā laikā.”

“Skaidrs,” saka viņš, Kromvels. “Tātad pēdējo dienu kļūmes gadījās tāpēc, ka jums nav vajadzīgās pieredzes? Vai jūs nespējat neko pienācīgi izdarīt ar pirmo reizi?”

Kingstons smeķīgi iesmejas, acīmredzot domājot, ka tas ir joks. “Paklausieties, milord,” viņš vēršas pie Brendona. “Kromvels uzskata, ka man trūkst pieredzes galvu ciršanā.”

Es tā neteicu, viņš domā. “Bultu lāde bija atjautīgs risinājums.”

“Es būtu iemetis viņu mēslu čupā,” noducina Brendons. “Brāli apakšā, viņu pa virsu un vēl liktu tēvam uz to visu noskatīties. Nezinu,

kas jums prātā, Kromvel. Kāpēc atstājāt viņu dzīvu? Viņš var izstrādāt kādu stiķi.”

Viņš dusmīgs pagriežas pret Safolku, bet viņa dusmas nereti ir tēlotas. “Jūs pats esat bieži aizvainojis karali, milord, un pēc tam uz ceļiem lūdzis piedošanu. Un, pazīstot jūs, nešaubos, ka tā būs arī turpmāk. Kā tad ir? Vai vēlaties karali, kurš nepazīst žēlastību? Ja jūs, kā pats sakāt, milat karali, padomājiet par viņa dvēseli. Kādu dienu viņš stāsies Dieva priekšā un atbildēs par katru no saviem pavalstniekiem. Ja es saku, ka Tomass Boleins neapdraud valsti, tā arī ir. Ja es saku, ka viņš dzīvos rāmi un mierīgi, viņš tā arī darīs.”

Uz viņiem met acis galminieki, kas lēnā garā šķērso zālienu. Safolks ar savu kuplo bārdu, raženo augumu un gailošo skatienu, bet viņam pretī – sekretāra kungs: pazems, drukns stāvs tumšās drānās. Viņi piesardzīgi pašķiras un apmet likumu ķildniekiem, tad atkal saiet kopā un turpina tērgāt.

“Kungs tētīt!” iesaucas Brendons. “Jūs atļaujaties mani pamācīt? Mani, Anglijas pēru? Ar jūsu izcelsmi?”

“Lai kāda būtu mana izcelsme, es ieņemu karaļa ierādīto vietu. Un teikšu jums visu, kas man sakāms.”

Ko tu dari, Kromvel? – viņš domā. Parasti viņš ir pati pieklājība. Bet, ja ir jāklusē pie ešafota, kad tad lai saka patiesību?

Viņš pašķielē uz dēlu. Mēs nu esam teju trīs gadus vecāki nekā Annas kronēšanas dienā. Daži no mums ir kļuvuši gudrāki, daži – garāki. Padzirdējis, ka viņam būs jāiet uz nāvessoda izpildi, Gregorijs teica: “Es nespēšu. Nespēšu skatīties, kā nocērt galvu sievietei.” Tomēr viņa zēns spēja apvaldīt gan vaibstus, gan mēli. Viņš ir mācījis dēlam: ļaužu priekšā nekad neaizmirsti, ka viņi vēro tevi, vērtē, vai esi gatavs sekot manās pēdās un kalpot karalim.

Viņi atkāpjas un paklanās Ričmondas hercogam, karaļa bastardam Henrijam Ficrojam. Tas ir izskatīgs jauneklis ar tēva viegli tvikstošo ādu un rudajiem matiem: maigs stādiņš, lokans, vēl nav ieguvis īsta vīra augumu. Jaunais cilvēks viegli zvārojas viņu priekšā. “Sekretāra kungs? Šorīt Anglija ir kļuvusi labāka.”

“Jūs arī palikāt stāvam kājās, milord. Kāpēc?” vaicā Gregorijs.

Ričmonds pietvīkst. Viņš zina, ka tas nebija labi, un, līdzīgi tēvam, nespēj to slēpt, bet, tāpat kā Henrijs, stūrgalvīgi aizstāv savu pozīciju. “Nevēlos liekuļot, Gregorij. Milords tēvs man teica, ka Boleina gribēja mani noindēt, pati lielījās, ka to izdarīs. Nu viņas nešķīstības ir nākušas gaismā, un viņa saņēma pelnīto sodu.”

“Vai būsiet sasirdzis, milord?” Pārāk daudz viņa vakar vakarā, viņš domā. Droši vien dzēra uz savu nākotni.

“Nē, tikai noguris. Man vajag izgulēties. Aizmirst šo skatu.”

Gregorijs pavada Ričmondu ar skatienu. “Domā, viņš reiz kļūs par karali?”

“Ja kļūs, viņš tevi atcerēsies,” priedīgs saka Kromvels.

“Viņš tāpat mani atceras,” atbild Gregorijs. “Vai es pateicu ko sliktu?”

“Paust savas domas nav nekas slikts. Atsevišķos gadījumos. Tam ir sava cena, bet reizēm tas ir jādara.”

“Diez vai es spētu būt karaļa padomnieks,” turpina Gregorijs. “Nez vai es jebkad iemācišos, kad runāt un kad labāk paklusēt, kad skatīties un kad ne. Tu teici, lai aizveru acis tajā brīdī, kad bende pacels zobenu un viņa mirs. Bet pats skatīties, es redzēju.”

“Protams, skatījos.” Viņš uzliek roku Gregorijam uz delma. “Citādi nelaiķe būtu atlikusi savu galvu vietā, paķērusi bendes zobenu un vajājusi mani līdz pašai Vaitholai.” Lai arī mirusi, viņš domā, Anna vēl var mani pazudināt.

Brokastis. Augstākā labuma kviešu maize, reibinoši stiprs vīns. Viņam pamāj ar galvu Norfolkas hercogs, nelaiķes tēvocis. “Nav daudz tādu liķu, kurus var ielikt bultu lādē, ko? Tiem būtu jānocērt rokas. Domājat, ka Kingstons ir sācis uzdot?”

Gregorijs ir pārsteigts. “Sers Viljams nav vecāks par jums, milord.”

Atskan rejoši smieklī. “Tavuprāt, sešdesmit gadu veci vīri jānoraksta zaudējumos?”

“Gregorijs domā, ka tie jāsavāra līmē.” Viņš apņēma dēlu ap pleciem. “Drīz savāris arī mani, vai ne?”

“Bet tu esi krietni jaunāks par milordu Norfolku.” Gregorijs pagriežas pret hercogu un paskaidro: “Mans tēvs ir vesels kā rutks, ja neskaita to drudzi, ko viņš saķēra Itālijā. Tiesa, viņš augām dienām strādā, bet pats bieži atkārtu, ka darbs vēl nevienu nav nobeidzis. Dakteris teic, ka viņu nevarētu nogāzt no kājām pat lielgabala lode.”

Savām acīm pārliecinājušies, ka lieta ar iepriekšējo karalieni ir atrisināta, amatvīri grūstās pie vaļējām durvīm, grib pārmit ar viņu kādu vārdu. Visiem prātā tikai viens: kad mēs redzēsim jauno karalieni, sekretāra kungs? Kad viņa parādīs mums to godu? Vai viņa jās cauri pilsētai vai brauks ar karalisko barku? Kādu ģerboni un

emblēmas izvēlēties, kādu devīzi? Kad varēsim likt pie darba māksliniekus un amatniekus? Vai drīz būs kronēšana? Kāda dāvana viņai varētu patikt?

“Nekad nenāk par ļaunu maišelis ar naudu,” viņš saka. “Diez vai mēs redzēsim viņu pirms precībām, bet tās notiks drīz. Viņa ir pa vecai modei dievbijīga un noteikti priecāsies par karogiem vai apgleznotiem audumiem ar eņģeļu, svēto un Jaunavas Marijas attēliem.”

“Vai varam palūkot, kas mums ir palicis no karalienes Katrīnas laika?” jautā lordmērs.

“Ļoti prātīga doma, ser Džon, turklāt tas ļaus ietaupīt pilsētas līdzekļus.”

“Mums ir triptihs ar Svētās Veronikas dzīves ainām,” sarunā iekrīt kāds vecs ģildes loceklis. “Pirmajā bildē viņa raudādama noskatās, kā Kristus nes savu krustu. Otrajā...”

“Protams.” Viņš pamāj ar galvu.

“...noslauka Glābēja seju. Trešajā viņa tur rokā svēto drānu, uz kuras vīd asins iezīmēts Kristus vaigs.”

“Mana sieva ievēroja,” saka konstebls Kingstons, “ka šorīt lēdija Anna bija izvēlējusies galvassegu nelaiķes Katrīnas gaumē. Un viņa aizdomājās, ko gan tas varētu nozīmēt.”

Varbūt tas bija mirstošas karalienes cieņas apliecinājums jau mirušai karalienei, viņš domā. Šodien viņas sastapsies citā saulē, un viņām noteikti būs, par ko parunāt.

“Labāk būtu atdarinājusi Katrīnu citās lietās,” teic Norfolks. “Ja mana krustmeita būtu padevīga, tikla un lēnprātīga, viņas galva vēl varētu būt savā vietā.”

Gregorijs pārsteigumā atkāpjas un uzgrūžas lordmēram. “Bet, milord, Katrīna nebija padevīga! Viņa gadiem ilgi nepakļāvās karaļa gribai, nepiekāpās un nepiekrita laulības šķiršanai. Jūs taču pats braucāt viņu pierunāt, bet Katrīna ieslēdzās savā istabā un jums nācās līdz divpadsmitajai naktij kliegt uz viņu caur durvīm!”

“Tas bija milords Safolks,” atrauc hercogs. “Vēl viens vecs nelga, vai ne, Gregorij? Čārlzs Brendons ir tas lielais makāns ar kuplo bārdu, bet es – cīpslains vecis ar negantu raksturu. Redzat atšķirību?”

“Ā, jā, tagad atceros,” saka Gregorijs. “Manam tēvam tik ļoti patika šis stāsts, ka mēs to uzvedām un izrādijām divpadsmitajā naktī. Mans brālēns Ričards, pielicis garu, vilnainu bārdu, tēloja milordu Safolku, bet māsters Sedlers uzvilka svārkus un lādēja hercogu spāņu valodā. Tēvam tika durvju loma.”

“Žēl, ka es to neredzēju.” Norfolks paberzē degungalu. “Nē, patiešām, Gregorij, es nejokuju.” Viņš un Čārlzs Brendons ir seni sāncenši un priecājas, ja otram gadās izgāzties. “Interesanti, ko jūs uzvedīsiet šogad?”

Gregorijs paver muti un tūdaļ atkal aizver. Nākotne ir kā balta lapa. Viņš steidz iejaukties, pirms dēls ir sācis to aizpildīt. “Varu pavēstīt jums, džentlmeņi, kāda būs jaunās karalienes devīze. “Pakļauties un kalpot.””

Telpu pāršalc atzinīga murdoņa, atskan Brendona dārdošie smieklī: “Drošs paliek drošs, vai ne?”

“Tas attiecas uz mums visiem.” Norfolks iztukšo savu madeiras kausu. “Lai nu kurš uzdriktstētos stāties ceļā karalim, džentlmeņi, tas noteikti nebūs Tomass Hovards.” Viņš iebaksta ar pirkstu sev krūtīs, it kā kāds varētu nezināt, kas viņš ir. Tad hercogs vēlīgi uzsit sekretāra kungam pa plecu. “Un kas būs tālāk, Kromvel?”

Neļaujiet sevi piemānīt. Tēvocis Norfolks nav mūsu biedrs, sabiedrotais vai draugs. Viņš sit mums pa plecu, lai novērtētu, cik stingri turamies uz kājām. Un noskata Kromvela vērša kaklu – diez, kāds asmens tam vajadzīgs?

Desmitos viņi pamet smalko kompāniju. Zāli izraibina zeltaini saules lāsumi. Viņš ieiet pavēnī, līdzās soļo māsasdēls Ričards Kromvels. “Vajadzētu apraudzīt Vaiatu.”

“Vai jums viss ir labi, ser?”

“Labāk nemēdz būt,” viņš īsi attrauc.

Pirms dažām dienām Ričards aizveda Tomasu Vaiatu uz Taueru; tas notika bez spēka pielietošanas un bruņotiem vīriem, tik vienkārši, it kā viņi dotos pastaigā gar upi. Viņš piekodināja izturēties pret ieslodzīto ar cieņu un izmitināt ērtā vārtu torņa kamerā, kurp viņus tagad ved cietumsargs Mārtins.

“Kā gūsteknim klājas?” viņš jautā, it kā tas būtu nevis Vaiats, bet gluži parasts gūsteknis, kurš viņu interesē ne vairāk kā jebkurš cits.

Mārtins atbild: “Domāju, ser, ka viņam nekādi neiziet no prāta tie pieci džentlmeņi, kuri viņdien zaudēja galvu.”

Cietumsarga mutē tas skan ļoti ikdienišķi, gluži kā pazaudēt cepuri. “Tā vien šķiet, ka māsters Vaiats brīnās, kāpēc nebija starp viņiem. Un vienādiņ staigā – šurpu turpu, šurpu turpu. Tad apsēžas, priekšā papīrs. Izskatās, ka rakstīs, bet neuzraksta ne vārda. Neguļ. Nakts vidū ir augšā un prasa gaismu. Pievelk ķebli pie galda, uzasina

spalvu. Sešos no rīta, jau gaišā dienā, nāku ar maizi un alu, bet papīrs ir tukšs un svece vēl deg. Tīrā izšķērdība.”

“Lai dedzina tās sveces. Es samaksāšu par visu, kas viņam vajadzīgs.”

“Bet jāteic, ka viņš ir īsts džentlmenis. Nav tik lepns kā tie citi. Henriju Norisu sauca par “laipno”, bet viņš runāja ar mums kā ar suņiem. Īstu džentlmeni var atšķirt pēc tā, ka viņš ir galants pat pašā ļaunākajā dzīves brīdī.”

“Ņemšu to vērā, Mārtin,” viņš nopietni saka. “Kā klājas manai krustmeitai?”

“Drīz būs divi gadiņi – varat iedomāties?”

Tajā nedēļā, kad piedzima Mārtina meita, viņš bija Tauerā pie Tomasa Mora. Toreiz viņu cīņiņš bija tikko sācies, un viņš vēl cerēja, ka Mors piekāpsies karalim un glābs savu dzīvību. “Vai nāksiet par krusttēvu?” Mārtins toreiz pajautāja, un viņš izvēlējās vārdu “Greisa” – tā sauca viņa jaunāko meitu, kura nu jau labu laiku ir viņā saulē.

“Mēs nevaram pieskatīt gūstekni ik mirkli,” turpina Mārtins. “Baidos, ka māsters Vaiats var padarīt sev galu.”

Ričards drastiski iesmejas. “Vai jūsu aizbilstamo vidū nekad nav bijis neviena dzejnieka? Kāda no tiem ļaudīm, kuri ik pa brīdim smagi nopūšas, maz guļ un pat lūgšanas skaita dzejā? Dzejnieki bieži slīgst melanholijā, bet, ticiet man, spēj parūpēties par sevi ne sliktāk par citiem. Šiem zeļļiem tāpat vajag ēdienu un apetīti rosinošus dzērienus, un, ja viņiem kaut kas iesāpēsies, jūs noteikti par to uzzināsiet.”

“Atliek sasist kājas ikšķi, un sonets gatavs,” viņš piebalso.

“Dzejnieki dzīvo, cepuri kuldami, bet ciešanas atstāj draugiem,” rezumē Ričards.

Mārtins viegli pieklauvē, it kā aiz durvīm būtu lorda guļamistaba. “Jums viesi, māster Vaiat.”

Telpa ir dejojošas gaismas pilna, jaunais cilvēks sēž pie galda, saules apspīdēts. “Pabīdieties, Vaiat,” teic Ričards. “Saule spīd tieši uz paura plikuma.”

Viņš bieži piemirst, cik skarbi mēdz būt jaunieši. Kad karalis vaicā: “Vai es kļūstu par plikpauri, Kramb?” viņš atbild: “Par Jūsu Majestātes galvas formu būtu sajūsmā ikviens mākslinieks.”

Vaiats pieglauž atlikušos matus. “Krīt ārā, ka nemetas, Rič. Četrdesmit gadu vecumā uz mani neskatīsies neviena sieviete, ja nu vienīgi tad, kad mēģinās pāršķelt man pauri ar olu karotīti.”

Šorīt Vaiats var tiklab smieties, kā raudāt, un tas jebkurā gadījumā neko nenožīmēs. Joprojām dzīvs, kad pieci citi jau ir miruši, un nespēj vien par to nobrīnīties, balansējot uz pārvarīgu sāpju robežas – kā cilvēks, kurš zvārojas pie kāķa, balstoties uz pašiem pirkstu galiņiem. Viņš ir dzirdējis par šādu nopratināšanas paņēmienu, bet vēl nekad nav bijis spiests to pielietot. Ieslodzītā rokas sasien aiz muguras, virvi pārmet pār siju un velk, līdz ķermenis gandrīz vai atraujas no zemes; nu viss ir atkarīgs no viena sīka atbalsta punkta. Ja cilvēks to zaudēs vai viņam iespers pa kājām, ķermeņa svara dēļ tiks izmežģīti abi pleci. Bet šī procedūras daļa ir gluži lieka, nav nekādas vajadzības kroplot cilvēku; viņš vienkārši tiek turēts šādā stāvoklī, līdz atbild uz visiem jautājumiem.

“Mēs jau pabrokastojām,” viņš saka. “Konstebls Kingstons ir tāds ķēpaušis, ka es nebrīnītos par sapelējušu maizi.”

“Pieredzes trūkums,” paskaidro Vaiats. “Ne katru nedēļu gadās nocirst galvu Anglijas karalienei un pieciem viņas mīļākajiem.”

Viņš zvārojas un zvārojas pie kāķa. Drīz zaudēs līdzsvaru un sāks kliegt.

“Tātad viss ir galā? Citādi jūs nebūtu šeit, pie manis.”

Ričards šķērso telpu un pievērš skatienu Vaiata noliektajam kaklam, tad pamurca viņa plecu, stingri un draudzīgi kā saimnieks mīļoto suni. Vaiats sēž kā sastindzis, paslēpis seju rokās. Ričards atskatās: vai pats pastāstīsiet, ser?

Viņš pamet ar galvu: stāsti tu.

“Viņa drosmīgi tikās ar nāvi,” iesāk Ričards. “Runāja isi un kodo-līgi, lūdza piedošanu, cildināja karaļa žēlsirdību un necentās attaisnoties.”

Vaiats paceļ acis, tajās vīd pārsteigums. “Viņa nevienu neapsūdzēja?”

“Tas nebija viņas varā,” atbild Ričards.

“Bet jūs taču pazīstat Annu! Un viņa sabija šeit gana ilgi, lai varētu padomāt un visu izplānot.” Zilās acis pašaujas sāņus. “Viņa noteikti sprieda: te nu es esmu, cietumā, bet kādi ir pierādījumi pret mani? Droši vien lūdza Dievu par tiem pieciem nelaimīgajiem un brīnījās, kāpēc starp viņiem nav Vaiata.”

“Diez vai viņa gribētu redzēt jūsu galvu uz tilta,” viņš saka. “Es zinu, ka jūsu jūtas ir izplēnējušas, zinu arī to, ka viņa bija reti ļauna būtne, bet nez vai viņa gribētu vairot pašas pazudināto vīriešu skaitu.”

“Nevar zināt,” teic Vaiats. “Varbūt viņai tas liktos taisnīgi.”

Viņš grib, lai Ričards pastiepj roku un aizspiež Vaiatam muti.

“Pieliksim tam visam punktu, Tom Vaiat,” viņš saka. “Ja domājat, ka grēksūdze atvieglos jums sirdi, sūtiet pēc priestera, sakiet, kas jums sakāms, saņemiet grēku atlaidi un samaksājiet viņam par klusēšanu. Bet, Dieva dēļ, nestāstiet par saviem grēkiem man.” Nomierinājies viņš piebilst: “Jūs esat ticis cauri pašam grūtākajam, Vaiat. Runājāt tad, kad bija jārunā, bet tagad vairs nesakiet ne vārda.”

“Jūs varat iegāzt mūs, lai izdabātu savai sirdsapziņai,” piebalso Ričards. “Mans tēvocis jūsu dēļ staigāja pa naža asmeni. Karaļa aizdomas pret jums bija tik nopietnas, ka neviens cits nespētu tās kliecēt – viņš vienkārši nebūtu klausījies un sodītu jūs kopā ar citiem. Turklāt...” Viņš pagriež galvu. “Vai drikstu pateikt viņam, ser? Tiesa iztika bez jūsu liecības, jūsu vārds netika pat pieminēts. Annas brālis pats piesprieda sev nāvessodu, tiesas priekšā pazemojot karali. Viņš pateica, ka Henrijs dižojas ar savu drosmi, bet ir nekam nederīgs milnieks.”

“Tieši tā,” viņš apliecina satriektajam Vaiatam. “Tāds nu bija Džordžs Boleins, un man nācās gadiem ilgi paciest šo nelgu.”

“Un Džordža sieva rakstiski apliecināja, ka, skūpstot mūsu, viņš bāzis tai mutē mēli,” saka Ričards. “Viņi nereti pavadījuši kopā vairākas stundas aiz slēgtām durvīm.”

Atstūmis ķebli no galda, Vaiats paceļ seju pret logu, un saule izdzēš no tās jebkuru izteiksmi.

“Pret Annu liecināja arī viņas galma dāmas,” Ričards turpina. “Pastāstīja par visām tām naksnīgajām vizītēm. Tā nu mēs iztikām bez jūsu palīdzības. Viņas vēroja šos trikus divus gadus, ja ne vēl ilgāk.”

Kungs Jēzu, nu jau pietiks! Izņēmis no azotes žūksni salocītu papīru, viņš nomet tos uz galda. “Te ir jūsu liecība. Iznīcināsiet to pats vai uzticēsiet šo darbu man?”

“Es pats,” atbild Vaiats.

Toms joprojām man neuzticas, viņš domā. Dievs ir mans liecinieks, es neesmu mēģinājis viņu iegāzt. Visu pēdējo nedēļu stundu pēc stundas viņš tirgojās par Vaiata dzīvību, piedāvājot Henrijam jauneklā liecību pret karalieni. Viņš nav jautājis un nekad nejautās, vai Vaiats ir ar viņu grēkojis. Karalim viņš apgalvoja, ka nav, lai gan darīja to diezgan skopiem vārdiem. Ja viņš ir piemānījis Henriju, labāk to nezināt. Nu viņš saka: “Apsolīju jūsu tēvam par jums parūpēties. Un izpildīju savu solījumu.”

“Esmu jūsu parādnieks,” teic Vaiats.

Virs Tauera mūriem lokus met sarkanās klijas. Karalis ir nolēmis neizlikt Annas mīlāko galvas uz Londonas tilta; pilsētai jābūt tīrai un kārtīgai, ja gadījumā viņam labpatiks izbraukt tai cauri kopā ar jauno sievu. Klijam ir gājis secen bagātīgs cienasts, un tagad to vienīgā cerība ir Toms Vaiats, viņš saka Ričardam.

“Vaiats ir krietns cilvēks,” atbild māsasdēls. “Viņu ir iemīlojuši arī cietumsargi. Pat naktspods noteikti ir sajūsmā par šādu lietotāju.”

“Mārtins centās izdibināt, kas ar viņu notiks.”

“Jā gan.” Ričards pamāj ar galvu. “Baidās viņam pārāk pieķerties. Un kas ar viņu būs?”

“Pagaidām šī viņam ir visdrošākā vieta.”

“Vai aresti ir galā? Viņš bija pēdējais?”

“Domāju, ka jā.”

“Tātad viss ir beidzies?”

“Beidzies? Ak nē, nebūt ne.”

Tomasam Kromvelam ir jau piecdesmit gadu. Tās pašas mazās, šaudīgās ačeles, tas pats druknais, nesatricināmais ķermenis, tā pati dienas kārtība. Viņš jūtas kā mājās visur, kur pamostas: savā Londonas namā Ostinas klosterī, tiesu arhīvā Čānsērileinā, Vaitholā un jebkurā citā vietā, kur tobrīd atrodas Henrijs. Viņš ceļas piecos no rīta, noskaita lūgšanu, nomazgājas, ietur brokastis un sešos sāk pieņemt apmeklētājus; vienmēr līdzās ir māsasdēls Ričards. Sekretāra kunga barka vadā viņu augšup un lejup pa upi: uz Griniču, Hemptonkortu, Tauera naudas kaltuvi un arsenālu. Kromvelam joprojām nav titula, bet vairums ļaužu piekrītu, ka viņš ir otrais cilvēks Anglijā. Viņš ir karaļa vietnieks Baznīcas lietās, tiesīgs iejaukties ikvienā ar galmu un valsts pārvaldi saistītā lietā. Viņa prātā glabājas visi Anglijas likumi, psalmi un praviešu vārdi, ieraksti karaļa rēķinu grāmatās, kā arī ikviena vērā ņemama pavalstnieka ciltskoks, īpašumā esošās zemes platība un ieņēmumi. Viņš ir izslavēts ar savu atmiņu, un karalim patīk to pārbaudīt, iztaujājot viņu par divdesmit gadus senu disputu detaļām. Reizēm viņš saberž pirkstos kaltētu rozmarīna vai rūtas zariņu, izliekoties, ka to smarža rosina atmiņu. Bet visi zina, ka tas ir skata pēc. Viņš nespēj atcerēties tikai to, ko nekad nav zinājis.

Patlaban šķiet, ka viņa galvenais pienākums ir gādāt karalim jaunas sievas un atbrīvoties no vecajām. Viņa dienas ir garas un spraiigas, katru mīļu brīdi nākas sastādīt kādu jaunu likumu vai apvest

ap stūri kādu vēstnieku. Viņš strādā sveču gaismā vasaras mijkrēslī un ziemā pēc saulrieta, kad tumsa iestājas jau pusčetros. Pat naktis nepieder viņam pašam. Bieži vien viņš guļ kambarī netālu no karaļa apartamentiem, un Henrijs modina viņu nakts vidū, lai iztaujātu par valsts kases ienākumiem vai atstāstītu savus sapņus un vaicātu, ko tie varētu nozīmēt.

Kopš Elizabetes un abu meitu nāves ir aizritējuši septiņi gadi, un dažkārt viņam liekas, ka būtu labi atkal apņemt sievu. Bet kura sievietē samierinātos ar tādu dzīvi?

Mājās viņu gaida Reifs Sedlers. Ieraudzījis kungu, viņš noņem cepuri. “Ser?”

“Darbiņš padarīts.”

Reifa acīs vīd jautājums.

“Nav nekā stāstāma. Cieņas pilns gals. Ko karalis?”

“Mēs viņu tikpat kā neredzējām. Staigāja no guļamistabas uz kapelu un atpakaļ, runāja ar savu kapelānu.” Reifs nu ir karaļa kalpība, veic sakarnieka pienākumus. “Nolēmu atnākt, ja gadījumā jūs gribat viņam kaut ko nodot.”

Reifs runā par mutisku ziņu, ko tādu, kas nav droši uzticams papīram. Viņš domā: ko var pateikt vīrietim, kurš tikko ir nogalinājis savu sievu? “Nekā tāda nav. Ej uz mājām pie sievas.”

“Helēna priecāsies, uzzinājusi, ka lēdijas ciešanas nu ir galā.”

Viņš ir pārsteigts. “Vai viņai žēl Annas?”

“Viņa uzskatīja Annu par evaņģēliskās ticības aizstāvi, un, kā jūs zināt, šī ticība ir tuva manas sievas sirdij,” Reifs mulsi paskaidro.

“Kā tad, protams,” viņš saka. “Bet es aizstāvēšu to vēl labāk.”

“Turklāt man šķiet, ka sievietēm ir tāda daba – kolīdz kaut kas notiek ar vienu no viņām, visas jūt līdzī. Viņas ir žēlsirdīgākas par mums, bez viņām pasaule būtu daudz skarbāka.”

“Anna nu gan nebija žēlsirdīga,” viņš iebilst. “Vai neizstāstīji Helēnai, ka viņa draudēja nocirst man galvu? Un, kā mēs tagad zinām, grasījās saīsināt arī paša karaļa dzīvi.”

“Jā, ser,” Reifs iztapīgi piekrīt. “Tas tika apstiprināts tiesā. Bet Helēna jautās, kas notiks ar Boleinas mazo meitiņu. Atvainojiet, bet sievietei tas ir gluži dabisks jautājums. Vai karalis no viņas atteiksies? Viņš nevar būt pārliecināts, ka ir viņas tēvs, bet nevar būt drošs arī par pretējo.”

“Tam vairs nav nekādas nozīmes,” viņš saka. “Pat ja Elīza ir Henrija bērns, viņa ir bastards. Kā mums tagad zināms, viņa laulība ar Annu bija nelikumīga.”

Reifs pakasa galvu, un rudie mati saslienās cekulā. “Ja jau nelikumīga bija arī laulība ar Katrīnu, sanāk, ka viņš nekad nav bijis precējies. Divreiz līgavainis un ne reizi vīrs – vai kādam karalim tā jēlkaid ir gadījies? Pat Vecajā Derībā? Dievs dod, lai mis Simora izpildītu savu pienākumu un dāvātu viņam dēlu. Mums ir vajadzīgs troņmantnieks. Katrīnas meita ir bastards, tagad arī Annas bērns. Paliek tikai Ričmonds, kurš bija bastards no sākta gala.” Reifs uzliek galvā cepuri. “Es nu iešu.”

Puisis izslīd pa durvīm, atstājot tās pusvirus. “Līdz rītam, ser!” no kāpnēm atlido viņa balss.

Viņš pieceļas, aizver durvis un brīdi stāv, uzlicis roku uz koka aplodas. Reifs uzauga šajā namā, un viņam pietrūkst tā klātbūtnes; nu jauneklīm ir pašam sava māja, ģimene un jauni pienākumi galmā. Reifs viņam ir dārgs kā paša dēls, un viņš ar prieku palīdz tam izvirzīties, vēl jo vairāk tāpēc, ka puisis ir apzinīgs, neatlaidīgs, pakalpīgs un, pats galvenais, bauda karaļa labvēlību un uzticēšanos.

Viņš atgriežas pie galda. Ir tikai maijs, bet mirušas jau divas Anglijas karalienes. Viņa priekšā guļ imperatora vēstnieka Jūstasa Šapvi vēstule, kas gan nav domāta viņa acīm, turklāt tajā izklāstītie jaunumi noteikti nav pirmā svaiguma. Vēstnieks izmanto jaunu šifru, bet gan jau izdosies noskaidrot, ko viņš raksta. Droši vien apmierināts ziņo imperatoram Kārlim, ka karaļa konkubīnei ir atlicis dzīvot tikai dažas stundas.

Viņš strādā pie vēstules, līdz izdodas sažimēt personvārdus, starp kuriem ir arī viņējais, tad pievēršas citiem darbiem. Lai ar to nodarbojas atšifrēšanas meistars māsters Rizlijs.

Kad visi zvani aicina uz vakara lūgsnu, viņš dzird, kā lejā smejas māsters Rizlijs un Gregorijs. “Nāciet šurp, Sauciet-mani!” viņš tam uzsauc. Jauneklis dimdina augšup pa kāpnēm un sparīgi ienāk pa durvīm, viņam rokā ir vēstule. “No Francijas, ser, no bīskapa Gārdinera.” Vēstule jau ir izpalīdzīgi atvērta.

Sauciet-mani-par-Rizliju? Šis joks ir radies tajos laikos, kad Tomam Vaiatam vēl bija gana daudz matu, Katrīna bija karaliene, Angliju pārvaldīja Tomass Vulzijs, bet viņš, Tomass Kromvels, naktīs gulēja saldā miegā. Kādu dienu Sauciet-mani iebrāzās Ostinas klostera namā – smalki veidots jauneklis, jestrs un tramīgs kā zaķis. Dublets

ar šķēlumiem, spalvām rotāta cepure un zeltīts duncis pie jostas – kā mēs toreiz smējāties! Viņš bija izskatīgs, apdāvināts, saprātīgs un kāroja izpelnīties vispārēju sajūsmu. Sauciet-mani mācījās Kembridžā pie Stīvena Gārdinera, un bīskaps varēja daudz ko iemācīt, bet jauneklīm pietrūka audzēkņim tik vajadzīgās pacietības. Puisis gribēja runāt un tikt uzklausīts, vērīgi ausijās, kas notiek apkārt, kaut ko zināja, kaut ko uzminēja un bija allaž modrs un visam gatavs.

“Gārdiners raksta, ka franču galms dūcot kā bišu strops. Runā, ka karalienei bijis simts mīļāko. Tas uzjautrina karali Fransuā.”

“Kā gan citādi.”

“Tad nu Gārdiners prasa, kas viņam kā Anglijas vēstniekam būtu jāsaka.”

“Uzrakstiet Stīvenam to, ko viņam vajadzētu zināt.” Viņš apdomājas. “Varbūt nedaudz mazāk.”

Franču iztēle tūlīt pat uzburs Stīvenam nezināmās detaļas: ko karaliene darīja, ar ko, cik reižu un kādās pozās. “Celibātā dzīvojošam cilvēkam nav labi mulsināt sevi ar tādām neķītrībām,” viņš saka. “Mūsu pienākums ir pasargāt bīskapu no grēka.”

Rizlijs uztver viņa skatienu un iesmejas. Dzīvodams tālumā no Anglijas, Gārdiners ir atkarīgs no Sauciet-mani sniegtajām ziņām, un skolotājs ir tiesīgs gaidīt pateicību no sava skolnieka. Rizlijam ir amats galmā, viņš ir karaļa zīmoga glabātājs. Viņam ir ienākumi, skaista sieva un karaļa labvēlība; šobrīd viņam velta uzmanību karaļa sekretārs.

“Gregorijs izskatās apmierināts,” teic Rizlijs.

“Gregorijs ir priecīgs, ka viss ir garām. Viņš vēl nekad nebija neko tādu redzējis. Patiesību sakot, neviens nebija redzējis.”

“Nabaga karalis,” Rizlijs saka. “Viņa cēlā daba tika ļaunprātīgi izmantota. Neviens vīrietis nav tā cietis kā viņš, dzīvojot ar tādām sievietēm kā Aragonas princese un Anna Boleina. Tik ļaunas mēles un tik saltas sirdis.” Viņš apsēžas uz krēsla maliņas. “Galminieki nervozē, ser. Grib zināt, vai viss ir galā un ko Vaiats atklāja jums zem četrām acīm.”

“Lai nervozē.”

“Viņi jautā, vai būs jauni aresti.”

“Vēl nevar zināt.”

“Tas ir jūsu rokās.” Rizlijs smaida.

“Nezinu gan.” Viņš jūtas noguris. Septiņus gadus karalis lenca Annu, trīs gadus viņa sēdēja tronī, tad trīs nedēļas tika apsūdzēta

un notiesāta, un trīs sirdspukstos viss bija galā. Bet tie bija arī viņa sirdspuksti, cena, kas jāpieskaita visam pārējam.

“Jums vajadzētu ķerties pie Norfolkas hercoga, ser.” Rizlijs paliecas uz priekšu. “Noskaņot pret viņu karali. Dariet to tagad, kamēr viņš ir nedrošā pozīcijā. Citas izdevības var arī nebūt.”

“Šorīt hercogs bija ļoti laipns pret mani. Ņemot vērā to, ka nogalinājām viņa māsasmeitu.”

“Tomass Hovards ir vienlīdz laipns gan ar draugiem, gan ar ienaidniekiem.”

“Tas gan.” Vīra aizmirstā Norfolkas hercogiene mēdz teikt to pašu un vēl daudz ko sliktāku.

“Varētu gaidīt, ka tagad, kad viņa māsasbērni ir tā nogrēkojušies, viņš ar kaunu nobēgs savos valdījumos,” teic Rizlijs.

“Tēvocis Norfolks nezina, kas ir kauns.”

“Runā, ka viņš grib panākt, lai par troņmantnieku pasludina Ričmondu. Hercoga domu gājiens ir ļoti vienkāršs: ja mans znots kļūst par karali un tronī viņam līdzās sēdēs mana meita, visa Anglija būs zem Hovardu tupeles. Viņš saka: “Ja reiz bastardi ir visi Henrija bērni, varam dot priekšroku vīrietim – Ričmonds vismaz prot sēdēt zirgā un rīkoties ar zobenu. Viņš ir krietni labāks par to nīkulīgo punduri Mēriju un Elīzu, kura joprojām var apķēzīties visu acu priekšā.””

“Nešaubos, ka Ričmonds būtu labs karalis,” viņš saka. “Bet man nepatīk doma par to Hovardu tupeli.”

Māsters Rizlijs paceļ acis. “Lēdijas Mērijas draugi grib, lai viņa atgriežas galmā. Gaida, ka nākamajā sasaukumā parlaments pasludinās viņu par troņmantnieci. Viņi cer, ka jūs izpildīsiet savu solījumu un noskaņosiet karali viņai par labu.”

“Patiešām?” viņš jautā. “Jūs mani pārsteidzat. Ja arī es ko solīju, tad tikai ne to.”

Sauciet-mani kļūst bažīgs. “Vecās dzimtas bija jūsu sabiedrotie, palīdzēja gāzt Boleinus. Un tagad gaida pateicību. Viņi nedarija to tāpēc, lai Ričmonds kļūtu par karali un Norfolkas sagrābtu varu.”

“Tad man ir jāizvēlas?” viņš jautā. “No jūsu teiktā izriet, ka viņi krustos šķēpus un pēc kaujas paliks tikai viena puse – Mērijas piekritēji vai Norfolkas. Vai jums neliekas, ka ar mani gribēs izrēķināties jebkurā gadījumā?”

Atveras durvis, un Rizlijs viegli satrūkstas. Tas ir Ričards Kromvels. “Un ko jūs gaidījāt, Rizlij? Vinčesteras bīskapu?”

Viņš iztēlojas, kā Gārdiners vieglā sēra virmulī izaug no grīdas un spārdās ar saviem šķeltajiem nagiem, līdz apgāž tintnīcu. Slienām pilot no zoda, atlauž vaļā seifus un, nikni izbolījis acis, šņakarējas pa papīriem. “Vēstule no Nikolasa Karū,” Ričards pavēsta.

“Es taču jums teicu.” Sauciet-mani jūtas gandarīts. “Mērijas kliķe. Jau.”

“Un, starp citu, kaķene atkal ir ārā,” Ričards piebilst.

Viņš ar vēstuli rokā traucas pie loga. “Kur viņa ir?”

“Ko mēs meklējam?” Aiz muguras atskan Rizlija balss.

Viņš neskatoties salauž zīmogu. “Es viņu redzu! Uzskrēja kokā.”

Viņš ieskatās vēstulē. Sers Nikolass grib satikties.

“Vai tas strīpainais nezvērs ir kaķis?” brīnās Rizlijs.

“Viņa atceļoja šurp kastē no pašas Damaskas. Nopirku to no kāda itāļu tirgoņa – jums labāk nezināt, cik tas maksāja. Un viņai jāsež istabā, citādi sāks lakstoties ar Londonas runčiem. Būs jāsameklē viņai kāds svītrains puisis.” Viņš atver logu. “Viņa ir kokā, Kristof!”

Karū vēlas sapulcināt senās dinastijas: Kortniju ar Ekseteras marķīzu priekšgalā un Polus, ko pārstāvēs lords Montegjū. Tās ir tronim tuvākās dzimtas, vecā karaļa Edvarda un viņa brāļu pēcteči, kas teicas aizstāvam Mērijas intereses. Ja viņi nevar valdīt paši – kā savulaik Plantageneti –, to var darīt ar karaļa meitas starpniecību. Šiem ļautiņiem nerūp pati meitene, sīka un skumja būtne, kuru viņi tur cieņā tikai par izcelsmi, no spāņu Katrīnas mantotajām asinīm. Būs viņai tas pie gadījuma jāpasaka, viņš domā. Nebūtu labi uzticēt Mērijas likteni cilvēkiem, kuri dzīvo iedomātā pagātnes pasaulē.

Karū, Kortniji un Poli ir papisti, visi kā viens. Karū bija karaļa cīņu biedrs un karalienes Katrīnas draugs – tolaik, kad to vēl varēja apvienot. Viņš uzskata sevi par bruņnieciskuma etalonu un laimes lutekli. Šiem ļaudīm un viņu piekritējiem Boleini bija tikai rupja kļūda, misēklis, ko bende ir tikko izlabojis. Un nu viņi, bez šaubām, ir iedomājušies, ka var nostumt malā arī Tomasu Kromvelu, pazeminot to par parastu lietvedi: noderīgu naudas gādātāju, vergu, kuram var viegli pārkāpt pāri ceļā uz varas augstumiem.

“Rizlijam taisnība – sers Nikolass raksta ļoti vizīgā tonī,” viņš saka Ričardam, pavicinot vēstuli. “Šie ļaudis gaida, ka es skriešu pie viņiem pēc pirmā svilpiena.”

“Gaida, ka jūs tiem kalposiet,” piebalso Rizlijs. “Vai arī tie jūs samīs.”

Zem loga ir sanākusi visa Ostinas klostera jaunatne, rakstveži, pavārēni un visu slaku pusauģi. “Šķiet, mans dēls ir izkūkojis prātu,”

viņš saka un iesaucas: “Gregorij! Ar tiklu kaķi nenoķersi. Turklāt viņa ir tevi pamanījusi – paej nost!”

“Paskat, Kristofs purina koku,” teic Ričards. “Franču jampampinš.”

“Uzklausiet mani, ser,” Rizlijs lūdzas. “Pagājušajā nedēļā...”

“Nav brīnums, ka viņa bēg,” viņš saka Ričardam. “Kaķei ir apnicis dzīvot celibātā. Grib atrast savu princi. Es klausos, Rizlij! Kas bija pagājušajā nedēļā?”

“Ļaudis runāja par kardinālu. Teica: pavei, kā Kromvels divos gados ir izrēķinājies ar Vulzija ienaidniekiem. Tomass Mors ir miris, karaliene Anna arī. Visi tie, kuri aizvainoja viņu dzīves laikā, – Bre-retons, Noriss, lai gan Noriss nebija tas sliktākais...”

Laipnais Noriss bija pieklājīgs pret kardinālu, bet tikai skata pēc. Būtībā viņš bija liekulis, kurš domā vienīgi par savu labumu. “Ja es gribētu atriebties Vulzija ienaidniekiem, man būtu jāizrēķinās ar pusi karalistes.”

“Es tikai stāstu jums, ko ļaudis runā.”

“Dīks Pērsers ir klāt,” Ričards saka un izliecas pa logu. “Dabū to rokā, puika, kamēr vēl var kaut ko redzēt!”

“Viņi jautā: kas bija kardināla galvenais ienaidnieks?” turpina Rizlijs. “Atbilde ir vienkārša – karalis. Un tad seko nākamais jautājums: kā Tomass Kromvels atmaksās savam suverēnam, ja gadīsies tāda izdevība?”

Kaķa ķērāji mijkrēsli paslien augšup rokas, it kā pielūgtu mēnesi. Bēgli spēj saskatīt tikai zinoša acs, kaķe guļ uz zara, nokārusi kājas, un neskaidrais apveids ir teju saplūdis ar zaru. Viņš atceras kardināla runci Mārlinspaiku. Viņš atveda to uz Ostinas klosteri, kad dzīvnieks vēl bija gana mazs, lai to ieliktu kabatā. Bet tad Mārlinspaiks pieauga un aizbēga meklēt savu kaķa laimi.

Es esmu pacēlies tam pāri, viņš domā. Šai dienai, dziestošajai gaismai, lamatām. Es līdzinos tai Damaskas kaķenei. Esmu veicis tālu ceļu, lai šeit nokļūtu, un tagad mani vairs nesatrauc visa šī jezga, koka pakājē skraidošie cilvēciņi.

Tomēr Rizlija vārdi iesūcas prātā kā salta baiļu strūkļiņa, ūdens, kas plūst pa pagraba sienu. Viņu mulsina trīs lietas: pirmkārt, tas, ka šāds jautājums tika uzdots. Otrkārt, tas, kurš to uzdeva. Un, treškārt, tas, ka viņš nezina atbildi.

Ričards atskatās pār plecu. “Ko Kristofs saka, ser?”

Zenķa valodu nav viegli saprast, un viņš tulko: “Stāsta, ka franči allaž ķerot kaķus tiklā, to varot izdarīt katrs bērns. Un viņš labprāt

to parādīs, ja esam gatavi skatīties.” Tad viņš vērsās pie Rizlija: “Tas jūsu jautājums...”

“Neņemiet nu ļaunā...”

“Vai tas nāk no Gārdinera?”

“Ko tādu var izdomāt tikai nolāpītais Vinčesteras bīskaps,” Ričards iestarpina.

“Es tikai atstāstu jums viņa teikto. Tas nenozīmē, ka es runāju Vinčestera vārdā vai aizstāvu viņa intereses,” teic Rizlijs.

“Tas labi,” Ričards atrauc. “Citādi man nāktos noraut tev galvu un uzvest to kokā pie kaķa.”

“Tici man, Ričard,” taisnojas Rizlijs, “ja es būtu bīskapa piekritējs, šobrīd atrastos Francijā, nevis te, kopā ar jums.” Viņa acis mirdz asaras. “Es cenšos noskaidrot, kādi ir sekretāra kunga nodomi, bet tu domā tikai par kaķi un gribi mani iebiedēt. Es laužos kā caur dzelkšņu biezokni.”

“Es redzu jūsu brūces,” viņš samierinoši saka. “Uzrakstiet Stīvenam, ka neaizmirsīšu viņu, kad tiks dalītas trofejas. Džordžs Boleins no Vinčesteras ienākumiem saņēma divsimt mārciņu gadā. Iesākumam viņš atkal varēs dabūt šo naudu.”

Diez vai tas spēs remdēt bīskapa vilšanos, Stīvens cerēja, ka Anna Boleina aizraus mani līdzī kapā, tomēr šis solījums būs neliels labās gribas apliecinājums, viņš domā.

“Tu pieminēji kardināla ienaidniekus,” ierunājas Ričards. “To vidū ir arī bīskaps Gārdiners, tomēr viņš nav cietis.”

“Viņš uzskata, ka ir,” atbild Rizlijs. “Galū galā viņš bija kardināla uzticības persona, līdz viņu nostūma malā māsters Kromvels. Viņš bija karaļa sekretārs, līdz māsters Kromvels nocēla viņam šo posteni. Karalis nosūtīja bīskapu uz Franciju, un viņš zina, ka arī tas ir māstera Kromvela pirksts.”

Tiesa, kas tiesa, tā arī ir. Gārdiners pamanās jaukt gaisu un visu saindēt, pat atrodoties Francijā. “Doma, ka es turu ļaunu prātu uz savu valdnieku, ir tikai bīskapa slimā prāta auglis. Kas man būtu bez tā, ko viņš ir devis? Kas bez viņa būtu es pats? Esmu uzticīgs viņam ar visu sirdi un dvēseli.”

“Bet ko lai atbild Nikolasam Karū?” jautā Rizlijs. “Vai esat gatavs ar viņu tikties? Es domāju, ka tas būtu jādara.”

“Lai viņu nomierinātu? Nu nē.” Ričards aizver logu. “Es lieku uz Diku Pērseru.”

“Bet es uz kaķi.” Viņš iztēlojas, kāda izskatās pasaule, skatīta caur viņas lielo acu prizmu: satraukto ļaužu rokas lokās kā lentes, sniedzas pēc viņas caur tumsu. Varbūt kaķe domā, ka viņi to pielūdz, bet varbūt iztēlojas, ka ir uzrāpusies līdz zvaigznēm. Varbūt tumsa sairst viņas priekšā gaismas lāsumos un dzirkstīs, bet jumti un frontoni vīd kā ēnas ūdenī; varbūt, raugoties uz tiklu, viņa redz nevis valgu pinekli, bet tikai tā acis.

“Domāju, ka mēs varētu mazliet iedzert.” Viņš pagriežas pret puisiem. “Aizdegt sveces un iekurt kamīnu. Atsūti šurp Kristofu, kad viņš atgriezīsies no dārza. Viņš parādīs mums, kā franči kurina uguni. Varbūt sadedzināsim Karū vēstuli? Ko teiksiet, māster Rizlij?”

“Ko es teikšu?” Tas ir teju paša Gārdinera cienīgs tonis. “Es teikšu, ka Norfolk ir pret jums, bīskaps tāpat, un nu jūs gribat noskaņot pret sevi arī vecās dzimtas. Lai Dievs jums palīdz, ser! Jūs esat mans kungs, es jums kalpoju un par jums lūdzos. Bet pie visiem svētajiem! Jūs taču nedomājat, ka šie ļaudis palīdzēja gāzt Boleinus, lai jūs varētu rīkoties pēc sava prāta?”

“Jā,” teic Ričards. “Tieši tā mēs domājam. Ja arī viņiem bija citi nodomi, rezultāts būs tieši tāds.” Cik stingra ir Ričarda roka, kas sniedz viņam kausu. Cik stingra ir viņa paša roka, kas to pieņem. “Šo vīnu atsūtīja lords Lails no Kalē,” viņš paskaidro.

“Lai posts mūsu ienaidniekiem,” teic Ričards. “Un veiksmē draugiem.”

“Ceru, ka jūs spējat tos atšķirt,” noburkšķ Rizlijs.

“Sasildiet savu nabaga trīsošo sirdi.” Viņš uzmet skatienu logam, kurā neskaidri vīd viņa paša atspulgs. “Varat uzrakstīt Gārdineram, lai gaida naudiņu. Pēc tam būs jāpastrādā ar šifru.”

Kāds ir iznesis dārzā lāpu, loga rūtīs atspīd blāvi gaismas lāsumi. Viņa atveids logā paceļ roku un pieliec galvu. “Iedzeriet uz manu veselību.”

Tonakt viņš redz sapnī Annas Boleinas nāvi triptiha veidā. Pirmajā bildē viņš stāv un skatās, kā karaliene kāpj uz ešafota, viņas matus sedz smagnēja, vecmodīga galvassega. Otrajā viņa stāv uz ceļiem ar baltu aubīti galvā, francūzis ir pacēlis zobenu. Trešajā galva ir ievīstīta lina drānā, uz tās parādās asins iezīmēti vaibsti.

Viņš pamostas brīdī, kad drāna tiek noņemta, bet ir pārāk apdullis, lai redzētu Annas sejas nospiedumu. Ir 1536. gada 20. maijs.